

"ותן חלקנו בתורתך"

"ותן חלקנו בתורתך"
סדרת שיעורים על
מעלת התורה וקצות לימודה

השמה למה שיש להגב (הקדמה)
התורה מורידה למטה את העולם הרוחני אל האדם, וכןה כל
המענוגים העליונים פתוחים לפניו, וזהו אשר האדם ותכלית יצירתו.
וכדי להוריד את העולם הרוחני אליו, צריך שישגיח שהוא חסר לו
והיגו "אני את דבא"⁹³, ופסל הקדוש ברוך הוא כל הרים וגבעות
שבעולם, ולא השנה שכינתו אלא על הר סיני, ולא גבה הר סיני
למעלה.

מאמר התורה

2

3
השמה ששמה חסר נעשיית מזה
וכי רבים מוטרים
בשם בגמלה ובכמה מדליקין (שבת ל') אמרו
החיות אני הם השמחה זו שמחה של מטה.
ועקר הכרח הוא שאין לאוי לו לאדם לעשות
מעשה מזה שכן מוכח עליו והוא מוכרח ולתום
לעשות חלל מייב לעשותו וכוח שמח נעשייתן

כסוף מלאה מן הוולגה, רל.

טו השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת
האל שצוה בהן עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו
משמחה זו ראוי להפריע ממנו. שצאמר, תחת אשר
לא-עבדך את-ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב.
וכל המנע דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתקבד בעיניו
במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הנהיר שלמה
ואמר, אל-תתהדר לפני-מלך. וכל המשפיל עצמו
ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המקבד העובד
מאתה. וכן דוד מלך ישראל אמר, ונקלתי עוד מזאת
והייתי שפל בעיני. ואין הגדלה והקבד אלא לשמח
לפני ה'. שצאמר, והמלך דוד מפני ומכפר לפני ה'
וה'.

מאמר מלך ה' עמו

5
אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן: אוקה שנה לא
עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים:
שמא נחתיבו שונאינו של ישראל פליה. וצחה בה
קול ואמרה להם: כולכם מזומנין לסיי העולם הבא.
מאי דרוש? אמרו: קל נזוקר: ומה משפן שאין
קדישתו קדישת עולם, וקרפן יחיד - דוחה שבת.
דאיסור סקילה, מקדש, וקדושתו עולם. וקרפן
צבור, ויום הכפורים דענוש פרת - לא כל שפן?! -
אלא אמאי היו דואגים? - ההם - צורף גבוה.
הבא - צורף הדיוט, הבא נמי. מייעבד - ליעבדו.
מיכל לא יכלו ולא לישתו! - אין שמחה בלא אכילה
ושתיה:

מאמר מלך ה' עמו

7
"... השיא העליון של לימוד תורה, קיום תורה וקיום מצוה הוא מתוך שמחת
מצוה. בתוך עבודת הקודש הנוראית של האריז"ל מתוך גדלות של עבודת ד'
בשמחה הוא זכה להשראת רוח הקודש". יש דברים גדולים ביותר כמו יראת ד'
ומצוות. את ד' אלהיך תירא. אך לעילא לעילא מכל הדברים הנגלים והגלויים
אלה, יש עבודת ד' בשמחה. אין על זה ציווי מיוחד בחורה, אלא שיש דברים
שמחוק גדלותם, הם אינם מתבטאים בציווי מיוחד, אלא כאילו בדרך אגב. דוגמא
לכך היא ההלכה שלמרגליות אין שמירה אלא בקרקע. כך מרגליות רוחניות
גדולות אדירות נשגבות ונפלאות, שמירתן היא דווקא לא בגלוי, כגון אהבה ויראה.
איפה מוכרח ענין השמחה? דרך אגב בפרשת החוכמה, בין הקללות מתגלגלת
המרגלית האת. תחת אשר לא עברת את ד' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. שם
נמצא ערכה של שמחת המצוה"
מתוך שיחת רבינו, מס' 52.

8
"עבודת ד' בשמחה. שמחה שמתגלה במצוה. השמחה היא שייכות נפשית. האר"י
הקדוש אמר שהוא השיג את כל מדרגותיו מתוך שעבד את ד' בשמחה.
בירושלמי¹⁰ מוסבר ששמחה בית-השואבה נקראת כן, כי 'משם שואבים רוח
הקודש'. השראת השכינה, המדרגה העליונה של רוח-הקודש, מופיעה מתוך
שמחה בד'. ישמח לב מבקשי ד'. שני דברים נאמרו בענין מבקשי ד': 'ישמח
לב מבקשי ד', רימקשי ד' יבינו כליו'. ביאורות' מוכר בקשר לנשיאת כפים,
שמחות המצוה היא השמחה"¹¹

מתוך שיחת רבינו, מס' 33, אושר הענידי, סע' 21.

9
5. "השמחה הגדולה במצוה, דכל מצוה ומצוה שחודרן לו ורונה הוא דשריר ליה קודשא-ביה"א, הוא,
ולפי רוב השמחה יגדל שכרו. וכן גילה הרב החסיד המקובל מהר"ר יצחק אשכנזי זצ"ל לאיש סודו,
שכל מה שחשיג שפחחו לו שער החכמה ורוח הקודש, בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה
גדולה לאין תכלית, ואמר, דהיינו דתיב (דברים כח) 'וחת אשר לא עבדת את ד' אלהיך בשמחה
ובטוב לבב מרב כל, פירוש מרב כל, מכל מיני תענוג שבעולם ומכל זהב ופז ורב ואבנים טובות
ומרגליות' ספר חרדים, הקדמה למצוות, התנאי הרביעי. וכן מוכח בשליה, עשרה מאמרות, מאמר ג.
"... והעיד על האר"י ויל שאמר שהמעלה העליונה שהשיג באה לו על ידי שהיה משמח בכל עו
בשמחה של מצוה" שר"ע ס"י הרטס מ"ב ס"ק יא.

הדברים הובאו מן - לעמוד 27

4
הביטה וראה, שפמח שישמח האיש על רב הטובה אשר עשה השם לישראל
וקדשנו במצותיו, למצוה תחשב ועושה נחתרות ליוצרו וקובע לו שכר. ה"ש חז
מתוך מה, אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו. ואמרו רבותינו וזרנו
לכרבה וקודשין לו. כו דשכר מצוה פהאי עלמא ליבא. אכל בשכר השמחה אדם
אוכל בעולם הזה. והשכר היחיד גדול שיש על השמחה, שזוכה להשגת התקנה
והשגת השלמות, שכן גילה סודו רבנו האר"י ז"ל. שמה שזוכה להשגת התקנה
נפלאה והשגת רוח הקודש, הכל ה"ה בשביל שהיה שמח שמחה רבה בעסקו
בתורה ובקנימו שום מצוה יותר ממוצא שלל רב, נמצא ששכר שמחה של מצוה
מצוה:

10
ולא די אדם בזה שישמח לבו, אלא גם ישמח לב אמללים ונדבאים כאשר
יוכל בזה שייכל לכפרם ולחפכם ולנשאים ולהנאותם, ולמצוה רבה תחשב. ואמרו
רבותינו וזרנו לכרבה (וכוונתו: כו) כל הנהנה מסעדת חסן ואינו משמחו עובר
בחמשה קולות. וראוי לכל אדם שישמח בכל אשר יוכל. לשמח חסן, וכל אדם אינו
חייב אלא שיעורו, וטוב קניט בקבוצת לשם שמחים, ולא כמו שנוהגים קצת שמחים
בשמחות וגייל כאשר שעושים לשם מצוה לשמח חסן וכלה. ויוצאים מן השניה

מאמר מלך ה' עמו

6
חסרון-השמחה - אות למגם יסודי
אך בכיו ראו להתבונן: כיצד יתכן שאדם המקיים את כל תרי"ג המצוות,
יכול לרום למויט המורעות החמורה שבנתיבה, רק משום שלא עירב
שמחה בעבודתו? כי גם אם השמחה היא חלק מפרטי קיום המצוות -
האם בשל חסרון של פרט מפרטי המצווה, ראוי שתבואנה קללות שכלאה?
- אלא שבאנו נמצינו למדים, שכל המקיים את התורה בשמחה, מובטח
שידעה תמיד להוסיף עוד ועוד. עבודת ה' בשמחה, היא עדות על הזדהות
פנימית של האדם עם המצוות, וראיה לכך שהוא מבין את מעלתן העצומה.
מעל הודיע שמצפה לו שכר גבות בסיום עבודתו - עושה אותה בשמחה;
ואם רק יוכל - אף יגדיל את שעות-העבודה. כך שגם אם העובד בשמחה
אינו מקיים דדיין את כל הפרטים - חוקה-עליו שיוסיף ויכל בקודש;
והשמחה, היא הערובה הטובה ביותר לכך.

אבל - מלמדת התורה בבריטנו - מי שמקיים מצוות בהרגשת כפייה
- סימן שאין בו אותה הבנה פנימית, ושבעצם היה רוצה להשתחרר מן
העול שבצווארו. וגם אם כרעו הוא נותר בקיום כל התרי"ג - מעידה
התורה שסופו הסביר הוא, שיעובד אותו כלייל ועל כן באה התוכחה. כגם
אם ימשיך לקיים את מצוותיו הקפואות, הרי שבניו או תלמידיו יסבנו את
חוסר-החיות שבתוכו, והם יממשו' לבר את רצונו הכמסו.

10
א"כ השמחה אינה רק צורת-ביצוע של המצוות, וגם לא פרט בכל פרטיו
האתרים. השמחה היא שתקבע בשאלה המכרעת: האם אדם זת ותיב
ממקיימי המצוות, או לא. האם בנו או תלמידיו של פלוני התטין לקיים
המצוות, אך מקיימן בעצמו כ"ימצוות אנשים קלומדה" (ישעי כט, יא) -
האם יהיו ממששים לבית זה ולבית-מדרש זה, או שתינתק השרשת.
זהו אם כן, השורש הראשון לתוכחה.

מאמר מלך ה' עמו

שוב יש להוור על ההדרכה היסודית הראשונה, שיהיה הלימוד לא מתוך מתח בפשי טל גמירה, אלא מתוך שמחה של הרגע הזה והשעה זו, שאני זוכה ללמוד בהם, ומכאן, זוכים לסייד בלימוד, ולזכירה.

11

10 והוא נא ד' אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפי עמך בית ישראל. הערבות באה כשהדברים הנפגשים ברגש מתאימים אל המהות העצמית של המקבל את הרושם מהדברים ההם. אמנם נשגבה ונשארה היא תורת ד' תמימה, שרשה הוא עליון מכל היש, עד שהיא ראויה להיות המקור המנביע את ההויה ואת חיי כל הנשמות. ומתוך כך מצד הגלמתם של הגופים, וצמצומם של העולמים, דברי תורה לא יוכלו להחלים להם, מרוב העלוי אשר להם על כל נפש חיה וכל עולם יצירי. אמנם מפלאות תמים דעים ואור חסדיו העליונים, שהם הם נשמתה של תורה, הם הם הפועלים ברחמים הרבים של אדון כל העולמים, הבחור בחורה ובעמו ישראל, שיתרוממו כל כך פרטיותו ע"י התכללותו בכללותה העליונה של כנסת ישראל, שמשאת נפשה ועצמות שאיפתה, מהותה וחפצה הפנימי, הוא תכנה של תורה, וע"י יתיאמו דברי תורה לרגשי חיינו. והערב נא ד' אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפי עמך בית ישראל.

על ראיה

13

13 "... שלשה למודים כלליים, נובעים מיסוד שלש מדות שרשיות, מתגלים בעולם, כל אחד בתקופה מיוחדת, ותיקון העולם תלוי בהתאחדותם התמימה. ואלו הם: הלמוד הראשון הוא למוד הענוה...

הלמוד השני הוא למוד השמחה בכל טהרה ובהירותה, ולעומתה הרחוקת העצבון. אור עולם זה נסתתר הרבה מאוד ביחוד ע"י חשכת הגלות, וחור ונתעורר בלימודו היסודיים ע"י גילוי אליהו של האר"י ז"ל ותלמידיו, ונסתתם ע"י הרבה קטיגוריים ונבכי לב שכאז לזוהם את המדה העליונה והקדושה הזאת, הנושאת בחובה את הסגולה העליונה של רוח הקודש, וחורה ונעורה ע"י גדולי החסידות, ועדיין היא הולכת ומתעלמת מתוך המחשכים של הדיעות הרעות, הכפירות והכזויות, וכל ענני האופל של כל שקיני עולם, המביאים את החושך ואת העצבות בכל טומאתה, בכל מרירות ארסה המזוהם, לשקץ את הנשמות, הרוחות והנפשות, ולחבל גם את הגופות בקלקלתה.

הלמוד השלישי, הוא למוד הגבורה בכל יפעת הודה וסגולת תפארתה..." גנוי ראיה, ירח האיתנים, עמ' 143.

14

14 "נהיני משמחת מצוה שלך בנישאתי כפים, שבאמת היסוד הפנימי של המצוה היא שמחתה, שבה מאיר אור קדושת האמונה החבויה במעמקי הנשמה, המרואת לאדם שהעושר של מצותי הוא נעלה ונשגב מכל סגולות מלכים ואוצרות אדירים..." אגרות הראיה ב, עמ' רמ, לבנו הרב צבי יהודה זצ"ל.

16

16 קשם שהאדם הפריא הוא תפץ חיים, ואינו מספיש על זה טעמים והוכחות, אצל החולק במחלת הנפש, שהוא קרוב לאבד את עצמו לבעת, הוא מוטל בספקות על סגולת החיים, בן בעל נפש פריאה הוא אוקב את התורה ומתקנה מלב נפש נדבך אחר מן התורה, אפלו מדקדקי סופרים, יקר לו מקל הון, ונק קשקשה הניסוד הנפשי יגיע לומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה."

על ראיה ב, עמ' רמ, לבנו הרב צבי יהודה זצ"ל

17

17 רבוי הלמוד מקשר את הקדשה העליונה ברוחו של אדם, אף על פי שאינו יורד לעמקם של דברים, ולקצמים פועל עליו לטובה עליונה גם קשאנו יורד את הנפש כמה שלמד, אצל הוא צמא לךבך ד' ללמד תורה, ומשביר את צמאנו בתלמוד מרבה, והנשמה מתעלה. וקלמוד רוי חוכה, אף על פי שאינו מבין את הענינים לפקטינתם, ונקמה לו פאלו הוא עוסק בצעירים שמענים את נפשו, וזאת חישו הרוחני השוקק לךכרים מוכנים, מכל מקום אחר הלמוד האורה מופיעה עליו, והוא בקלל כל העוסק בתורה פלילה שהקדוש ברין הוא מושך עליו חוט של חסד פיוס, שגאמר יוקם יצנה ד' חסדו וכללה שירה עמי."

על ראיה ב, עמ' רמ, לבנו הרב צבי יהודה זצ"ל

18

ש.מ. "הסכת" עשו כחות כחות ועסקו בחורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה. מפני שתורה"ק היא תורת חיים¹, שאינה מנהגת את ההולכים בה לחיי נזירות ומאסה בעולם ובתענוגיו הטהורים, המרימים את המעלה האישית ומשמחים (בלבו) [את הלב], ע"כ יש בתכונתה הצורך לחיי חברה וריעות שהוא הדבר המביא לחיים מדיניים פים ונאים, וטבע קנין הריעות וחברת טובים וחכמים, קבוע בתכונתה. וההתרחקות מן הכריות והנזירות המופלגת, שהסיעו רבים ממי שבקשו מסכרת עצמם למצא קרבת אלהים, מתוך חברת בנ"א, ונתקום מהחיים הציבוריים, היא זרה לרוחה, עד שבטבע עצם קנייתה ולמדה תחננד לזה, ואינה נקנית אלא בחבורה, ההיפך של הבדידות וההתרחקות מבני אדם.

על ראיה ב, עמ' רמ, לבנו הרב צבי יהודה זצ"ל

12 האדם הנשך צריך להאמין בסיני, כלומר שאמין פני עצמו והנשמותיו ההולכות בדרך ישנה מנסוד נפשו, שהם טובים וישרים ושהם מוליכים בדרך ישנה. התורה צריכה שתהיה נר לרגלו, שעל נדה יראה את המקום ששם השעות עלולה, שלפעמים תמנע הנפש בזה לא נכך. אצל הפעמד התמידי צריך להיות הפשוט הנפשי. האיש הישראלי מחיב להאמין, שגשמה אלהית שרויה בקרבן, שעצמותו בלה היא אות אמת מן התורה, ואות מן התורה היא עולם מלא, ההולך ומתקרב לאין שעור; כי אפלו להקפשות הרוחנית של נקרה חול אחר גם בן אין מדה נקצב, ולא יגילו שנות האדם לכתא את כל המון הנקיים המסודים בקדמה ומשליכים בנעה ונבונה נוקאה שפקרבו. וקל נחמר העם צריך בקללו להאמין באמונה בקינה ונלקחת מאד בסיני פניטיו ונלקחת בהם בקבטקה, אז ידע אין משפשים לאורה של תורת חיים.

על ראיה ב, עמ' רמ, לבנו הרב צבי יהודה זצ"ל

15

15 הצמאון שהנשמה משתוקקת לשלמותה הפלילית משפבר הוא בקל הקנה רוחנית שפאה עליה, אצל הצמאון המיוחד של השלמות הישראלי, שמבקשת את פקטינה, אינו משפבר כי-אם על יני מלוא של חוכה.

על ראיה ב, עמ' רמ, לבנו הרב צבי יהודה זצ"ל

18

18 אף שמסופקים אנו מאד, אם ימצא לנו בדורנו, החלש בגופו ובנפשו-אנשים רבים אפי' בין הנחשבים ליחידי הסגולה, אשר יוכלו לבור להם את דרך הקודש של אותו צדיק ז"ל, שיעקר דרך הפרישות, והסיגוף הנלווה עמה כפי מדתה, היא משובבת רק כפי אותה המדה של האורה העליונה של עונג ה', של זיו החכמה העליונה ושפע האהבה בתענוגים הנמשכת ובה עם יראת ד' האמתית, יראת הרוממות הרצוי, הבאה ביחד עם החכמה והענוה, ע"י העסק בחורה לשמה, בצירוף שמירת דרכי קנין תורה, שסדרו לנו חז"ל הקדושים בפרק קנין תורה, והאור הזה העליון הממלא את הנשמה הפנימית עז וכה, זיו חיים וחדות אמת, הוא דוחה באורו הגדול את כל הדאגות והטרדות, ואת כל התביעות, של חיי החומר השפלים, שלב בני האדם מלא מהם, וצדיקים קדושי עליון כאלה, המועטים בעולם, הנה הנם מגיני הדור ומעמידי העולם כולו בזכותם, ומאורם לנו אור. וזה היה, כפי הנראה, שאיפתו ומגמת פניו של קדוש ד' הגאון החסיד ז"ל. אבל מי שלא גברו בחילו בקדושה עליונה כזאת, ולא עמלו בחכמתה של יראת ד' וקנין אהבה, וכל המדות הטובות שהן דרכי ד' באמת, המביאים לקרבתו ב"ה, בדבקות אמתית, אם יפנו להם אל צורת העבודה העליונה מצד מראה הפרישות הנראה ממנה, וירבו בתענוגות וסיגופים, והלב ריק ומצטער על כל הסבל הרב אשר הגיח עליו, לא יועילו מאומה, לא לנפשם ולא לדורם, ועליהם אמר "הכור"י במאמר שלישי סי' א': "עם מיעוט החכמה הקניוה, והעדר החכמה ההיא הטבעית, מי שהכניס עצמו להנור בפרישות, כבר הכניס עצמו ביסורין, וחולי נפשי וגשמי, ותראה עליו דלות החליים, ויהיו סבורים בני אדם שהיא דלות הכניעה והשפלות, וישוב נאסר מואס בחייה, מפני קיצתו במאסריו ומכאוביו, לא מתאותו לבדידות, ואיך לא יהי' כן והוא איננו דבק באור אלקי שימצא בו צוות הנביאים, ולא הגיע לחכמות שמספיקים להתעסק בהם ולמצא עריבות בהם."